కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

అనురాగప్రస్థారం

సృష్టిలో ఏ ఇద్దరూ ఒకలా వుండరు. అంతేకాదు— ఏ ఇద్దరి శీలము, ప్రవర్తనా, మనస్తత్వము వొకలావుండవు. సృష్టి వైచిత్ర్యమంటే ఇదేనేమో అనిపిస్తుంది. మానవ జాతిలో యింతటి వైవిధ్యమున్నప్పటికీ, మనుష్యుల్ని తెగల కిందా, జాతుల కిందా, కూటాల కిందా విడదీసి వారివారి ప్రవృత్తులను బట్టి ఫలానా తెగకి చెందిన వ్యక్తులుగా వర్ణించి అంతస్థు నిర్ణయించి విలువ కట్టి విడిచెయ్యడం సాధ్యమవుతోంది సాంఘిక చరిత్రకారులకి.

నియంత నెరుగుదుం; రౌడీ నెరుగుదుం; కానీ ఏ ఇద్దరు నియంతలూ వొకే రకం దౌర్జన్యకాండ కొనసాగించలేదు. ఏ ఇద్దరు రసికులు వొకే రకం ప్రణయకాండకు పూనుకో లేదు; ఏ ఇద్దరి వెఱ్ఱి వొకే పక్కీలో వ్యక్తమవదు. యే ఇద్దగు కవులూ, వొకేమాదిరి కావ్యం రచించలేదు. లోకంలో పెద్దమనుష్యులంతా ఒకే రకం పెద్దమనుషులేమో తెలియదుగాని, రౌడీలలో వున్న వైవిధ్యం ఇంకెవరి లోనూ లేదంటాడు షా. అయినా వీరందరూ వైఖరిని బట్టి, బుద్ధినిబట్టి తెగలుగా మనకి పరిచితులే. వైవిధ్యాలలో పోలికనీ, భిన్నత్వా

ములో యేకత్వాన్ని చూడగల శక్తి వొక్క మానవుడికే వుందేమో !

ఈ రకంగా తెగలకింద విడదీసి విలువలు కట్టే చరిత్రకారులు పురుషులవడంమూలాన కాబోలు, స్త్రీలలో ఇంతటి వైవిధ్యం కనబడదు. పద్మినీ, హస్తినీవగైరాజాతులుగా వర్ణించడము ఎరుగుదుం స్త్రీ రహస్యం వుంచుకోలేదనిఎరుగుదుం వారి అసూయ, సహనం, గయ్యాళితనం, చాంచల్యం-ఇవన్నీ మానవచరిత్రి ప్రారంభమైనప్పటినుండి ఎరుగుదుం. ఆధునిక యుగంలో ఈ జాబితాకి వొకటి రెండు చేర్చాలేమో - చదువుకొన్న స్త్రీ - అంటే ఇంగ్లీషు విద్య ఆర్భాటం. 'పురుషుడికి ఎందులోనూ తీసిపోదు' అని సూచించే ఒక ధీమా, మొండాతనం.'_లాంటివి జతపడవచ్చు. ముందు ముందు, ఈ తెగల నాధారంగా చరిత్రి వ్రాసేవారికి, ఈ స్త్రీ, పురుష తారతమ్యమే కనబడక వ్యత్యాసాల పరిశంస విడిచేసి, అందరినీ వొకలాగే పరామర్శించే పరిస్థితి ఏర్పడుతుందేమో !

ఈయనేదో కథ చెబుతున్నాడు చదువుదామనీ ప్రారంభిస్తే వ్యత్యాసాలు, పోలికలు అంటూ ఒక వ్యాసములో విసిగిస్తున్నాడేమిటని పాఠకుడు చీకాకు బడతాడని నే నెరుగక పోలేదు. కథవ్రాసేవాడు సూటిగాకథ చెప్పుకుపోవాలి. అప్రస్తుతమయిన వస్తువులో - అ దెంతటి వైజ్ఞానిక విలువగలదయినా- శక్తి సామర్థ్యాల ప్రకర్షలో విసిగించడం కథానికపట్ల అపచారమని ఎరుగుదును. కానీ, ఈ కథకి - పోలికలు, వ్యత్యాసాలు - వీటి పరిశంస చాలా అవసరం.

కథ ప్రారంభించి నే నిందాక చెప్పినదంతా కథ మధ్యలో అక్కడక్కడ పాఠకుడు చటుక్కున గమనించే అవకాశం ఇవ్వకుండా పొందుపరచి కథ ముగించి వెయ్యొచ్చు. అలా చేయటం పాఠకుణ్ని దగాచెయ్యడంలా తోచే, ముందు చెప్పేశాను.

సృష్టిలో ఏ ఇద్దరూ నొకలాగుండరన్న వాక్యంతో ఈ కథ ప్రారంభించాను. ఈ వాక్యంలో యదార్థాన్ని పాఠకుడు ఎంత వరకు అంగీకరిస్తాడో నాకు తెలీదు. వెనక్కి వెళ్ళి వ్రాసింది చదువుకుంటే సందేహాలు నాలోనే రేకెత్తుతున్నాయి. కవల పిల్లలు వొకేలా వుండేవారు - ప్రవర్తనలో, రూపంలోకూడా — లేకపోలేదు. 'వాడు అచ్చంగా వాళ్ళ నాన్నే' అంటే పోలికల మాటటుంచి బుద్ధి, మనస్తత్వం, ఎంత సమంగా వున్నవో ఉదహరించడమే అవుతుంది. ఇలాంటి పోలికలన్నీ వొకే కుటుంబంలో వ్యక్తులకు అన్వయిస్తాయి కాని వేర్వేరు కుటుంబాలలో వ్యక్తులకు అన్వయించవు అలా అన్వయించే ఇద్దరి వ్యక్తులను గురించేఇప్పుడు నే చెప్పబోయేది.

"అచ్చంగా మీఆవిడలాంటావిడ్ని చూశాను మొన్న రైల్లో, ప్రసాద్" అంది రంగనాయకమ్మ, హరిప్రసాద్‌తో.

"వెడుదురూ. మీ రెప్పుడూ ఇట్లాంటివే అంటూంటారు." అన్నాడు ప్రసాద్.

"అయితే వెళ్ళిపోతున్నాను" అని లేచింది రంగనాయకమ్మ. ప్రసాద్ లేచాడు కంగారు పడ్డాడు. ఏం అనాలో తెలిసింది కాదు.

"మరోక్షణం ఆగితే కామాక్షి వస్తూంది. ఆలయానికి వెళ్ళుండాలి. ఆలస్యమయిందంటే లక్ష్మణరావు ఇంటికి బయలుతేరిందిలెండి."

"మరొకసా రొస్తాలే" అంటూ గుమ్మాందాటి మెట్ల గదిలోకొచ్చింది.

"కాస్త టీ యేనా పుచ్చుకోకుండా వెడతారా! కుర్రాణ్ణి పంపుతాను. కాసేపు కూర్చోండి."

రంగనాయకమ్మ మళ్ళా లోపలకొచ్చింది. కూర్చుంది గోడని తగిల్చిన ఫొటోలకేసి చూస్తూ.

ఏదో వెకుదురూ అన్నాడన్నమాటేగాని ప్రసాద్‌కి తన భార్యలా వుండే వ్యక్తినిగురించి వినాలనివుంది. తనూ ఆమె చూస్తున్న గోడమీద ఫొటోలకేసి చూస్తున్నాడు. రెండుఫొటో లున్నాయి. ఒకటి ప్రసాద్ పెళ్ళినాటిది. రెండోది ఆరేళ్ళ తరువాత ఇటీవల భార్య కామాక్షి బస్ట్ ఇటలీనుంచీ దూరపు చుట్టం తెచ్చిన కెమెరాతో తీసింది.

"ఈ మధ్యన తీసిందే ... కామాక్షిది ... నాదీ తీశాడు. బాగా రాలేదు. అందుకని ప్రదర్శించలేదు ఇంతకీ మన మొహం బాగాలేకపోతే కెమెరా ఏం చేస్తుంది. ... ఏమంటారు?" అన్నాడు ప్రసాద్. రంగనాయకమ్మనవ్వింది.

"ఎవరి మొహం వారికి బాగుండకేం? బాగానే వుంటుంది. కావాల్సిన వాళ్ళ ఆక్షేపణకి భయపడి బయట పెట్టం మీ మొహానికేం, విశేషంలాంటి మొహం.

"అమ్మయ్య, ఆ ఫోటోకూడా ఫ్రేంలో పెట్టించి గోడని తగులుస్తాను. మా ఆవిడ అభ్యంతరం పెట్టినాసరే." అన్నాడు.

"అదేవన్నముక్క. ఆవిడ అభ్యంతరం ఎందుకుంటుంది. ప్రసాద్ నవ్వటం చూసి, "పరిహాసమా? అవుతే నేనూ నవ్వుతాలే" అని నవ్వడం సాగించింది.

"మరి మీరు చూసినామె ఇట్లాగే వుందాండి!"

"చెప్పొద్దు పొమ్మంటివిగా!"

"వొద్దంటే చెప్పమనే - మీ రామాత్రం గ్రహించలేరా ఏం?"

రంగనాయకమ్మ వయసున్న యావై - లావు, తగ్గ ఎత్తు, మెడనిండానగలు, గుండని మొహం, మెలితిప్పి బిగించికట్టిన జడకొప్పు-అందులో చామంతిపూలు. జీవితంలో పేచీలు, సమస్యలు ఎరుగని వాగ్ధోరణి, అడక్కపోయినా సలహాఇచ్చే హుందాతనం వ్యక్తపరిచేమనిషి.

"కామాక్షి లేదుగనకనే తెగించి అడిగావు. ఆమాత్రం గ్రహించలేనా ప్రసాద్?"

"మీ రెరగరు కామాక్షి మునుపటికి వాల్లైకాదు. చాలా మారిపోయింది. మీరు చూసి మూడేళ్ళయిందేమో!"

"నాకు చెప్తావెందుకోయ్. ఆమాత్రం అసూయ లేకపోతే ఆడదే కాదు దానికి సిద్ధపడి, దిగమింగుకొని, మొగవాడే మారతాడు. మా ఆయన్ని చూశాగా. నవ్వావంతే. అచ్చంగా కామాక్షి కళ్లు, ఛాయ, జుట్టు వొంకులు, ఎత్తు,

పోడుగు— ఆఖరికి నడకకూడా—అంతా కామాక్షే కామాక్షి అనుకుని పలకరించా, 'అత నెక్కడ' అని అడిగాను తెల్లబోయింది. సమాధానం లేదు. ఏమిటి చెప్మా అని తెల్లబోయాను- నేనూ అక్కడికే అన్నాను ఉలకదు, పలకదు రైలు దిగుతూ చెప్పింది వాళ్ళది కాకినాడట. మెడికల్ కాలేజీలో చదువుతూ-దట. పొరబాటయింది- మా ప్రసాద్ భార్య కామాక్షి వనుకున్నాను- ఫలానా ప్రసాద్ అని నిన్ను గురించి, అదే నువ్వు గాయకుడవని చెప్పాను. ఆమె నవ్వింది ఇల్లాగే ఆమెని కామాక్షి అనుకుని,ఇదివరలో ఇద్దరు ముగ్గురు పలకరించి, పొరబాటు పడుకున్న వృత్తాంతం చెపితే ఆశ్చర్య పోయి, కామాక్షితో చెప్పెయ్యాలని వచ్చా" ప్రసాద్ ఆ వ్యక్తిని ఊహిస్తూ యేమీ సమాధానం యివ్వలేదు.

కుర్రాడు తెచ్చిన టీ తాగి, లేచింది రంగనాయకమ్మ.

"మరి కెళ్ళొస్తా. అచ్చంగా కామాక్షి కళ్ళే—ధగ ధగ మెరిసిపోతూ, నిలబెట్టే చూపులు..."

"ఇంతకీ ఆమె పేరు చెప్పారు కారు" అన్నాడు ప్రసాద్.

"చూశావా ఎంత తెలివితక్కువదాన్నో. పేరు అడగనే లేదు" అని వెళ్ళింది.

ఆనాటి సంభాషణతో కథ ప్రారంభమైం దనవచ్చు. జీవితంలో సంఘటనకి తుది మొదళ్లు స్ఫుటంగా వుండవు. కథానికలోకూడా వుండక్కరలేదన్న వినాదం రష్యన్ రచ

యిత చెకోవ్‌తో ప్రారంభమై ఆధునిక రీతుల్లో తుదిమొదళ్లే విషయం అట్లావుంచి అసలు వస్తువే లోపించే స్థితి యేర్పడింది సరే, ఇదంతా ఈ కథకి అప్రస్తుతం గనక, ప్రారంభం వున్నదని మాత్రం చెప్పి విడిచివేస్తాను.

కామాక్షిలాగా వున్నామెను చూసిన మరో ఇద్దరు స్నేహితులు ఆ వ్యక్తిని వర్ణించడంతో ప్రసాద్‌లో వింత ఊహాలు రేగుతున్నాయి. ఆమెను చూడాలని వుంది, తన భార్య, భార్య గాకాక మరో వ్యక్తిగా తటస్థపడటంఊహాలో వింత అనుభవం. అది యదార్థమైనప్పుడు తానెట్లా తట్టుకుంటాడు ?

ఓవేళ ఇదంతా అతిశయోక్తేమో- అచ్చంగా అల్లా వుండేవారు సృష్టిలో వుండరు కాని రంగనాయకమ్మ పొరబడే ఘటం కాదు. ప్రసాద్‌లో కొత్తరకం వేదన బయలుదేరింది. అందుకు కారణం లేకపోలేదు.

ప్రసాద్‌లో కళాతృష్ణ చాలా వుంది. సంగీతం అభ్యసించాడు. కాలేజీలో కచ్చేరీలు చేసి గాయకుడుగా గొప్ప భవిష్యత్తుగల వ్యక్తిగా పేరు తెచ్చుకున్నాడు. తరువాత లా చదువు పూర్తిచేసి, ప్రాక్టీసు పెట్టాడు. కామాక్షిని చేసుకున్నప్పుడు అతని వయస్సు ఇరవై నాలుగు- ఇప్పుడు ముప్పై ఒకటి. ఈ యేడు సంవత్సరాలలోనూ, గాయకుడిగా పైకి రాలేదు. అతను లలిత సంగీతం బాగా సాధనచేసిన రోజుల్లో శాస్త్రీయ సంగీతం లోపించిదన్నారు జనం; శాస్త్రీయ సంగీతం సాధన చేసిన రోజుల్లో, లలితసంగీతం కావాలన్నారు;

కంఠం శ్రావ్యంగా వున్నా, టెక్నిక్ చాలదని కొందరు; టెక్నిక్ ఎంత బాగుంటేనేం, గాత్రం బాగుండాలయ్యా అని మరికొందరు, చేసిన విమర్శనలలో అభిరుచి సన్నగిల్లి వెనుక వున్న ఆ శాస్త్ర పేరుకూడా వినబడటం అరుదైపోతోంది.

దానికి బదులు మరో రకం పేరు, ప్రచారంలో కొస్తోంది-కామాక్షి భర్తగా చెప్పుకుంటున్నారు ప్రసాద్ ని. కామాక్షిలో వొక్కటే విశేషం వుంది- అది ఆమె సౌందర్యం.

పెండ్లినాడు ఆమె వయస్సు పందొమ్మిది. బంగారం లాంటి శరీరచ్ఛాయ, తీగలాంటి మనిషి; కత్తిలాంటి నడుం, చరిత్రలో చీకటి గుహాలు, వాటిల్లో ఆరిన కాగడాలు, పగటిని చీకటిచేసే వెన్నెల- లాంటివి స్మరణ కొస్తాయంటారు కొందరు- ఆమె జుట్టుని చూచి, రేకులు విప్పని మందారం మొగ్గ ఆమె నోరు: గులాబిరంగుతో మెరిసే పల్చటి చిగుళ్ళ కింద తళుక్కు మనే పళ్ళవరుస; చిరునవ్వుతో వింతగా మెలికలు తిరిగే బుగ్గలకింద గీట్లు, పెదవుల కొసలో పడే లేత వొంపులు చూసినవారు కలకాలం స్మరించుకుంటారుట వీటన్నిటికంటె చెప్పుకోదగింది ఆమె కళ్ళలో తళుకు, రెప్పల కింద యేదో వెలుగు-వెన్నెల పిలుపుకి వూగిపొయ్యే సముద్ర కెరటముపై నురుగులో వెలుగు-సంధ్యకి-సిగ్గుపడి కళ్ళుమూసుకుంటే, చందమామ చక్కలగింతకి ఉలిక్కిపడి ఒక్కసారి కండ్లు తెరిచిన ప్రకృతికన్య చూపులో వెలుగు- యేవేవో చెపుతారు, కామాక్షి కళ్ళల్లో సౌందర్యం గూర్చి.

ప్రసాద్ సంగీతం అభ్యాసంచేసి కీర్తికాంతని అన్వేషించిన మొదటి రోజుల్లో ఆమె చక్కదనం గూర్చి పట్టించుకోలేదు. యేడేళ్ళు గడచినై. సంతానం కలుగలేదు- సంగీతం మరుగున పడింది, ఏదో అసంతృప్తి, ఖర్చుకాని కొన్ని శక్తులు అతన్ని నలువైపులా నెట్టుతున్నాయి- కాని తలుపులు మూసివున్నాయి. అవి బయటపడే మార్గం కనబడదు.

ప్లీడరువృత్తిమీద మనసు లగ్నంకావడంలేదు. అతనికి ఆ నల్లకోటంటేనే తలనొప్పి ఆ కాలరు, ఆ గబ్బిలం కోటు విప్పి దూరంగా పడేసేవరకూ అతనికి తోచదు. సాయంత్రం క్లబ్బు-చీట్లాట, క్లబ్బులో ఎన్నో సమావేశాలు వుత్సవాలు జరిగినా, అతని సంగీతకచ్చేరి ఏర్పాటుచెయ్యాలని ఉబలాటపడినవారూకనబడరు. కొత్తలో ఒకటిరెండు సంవత్సరాలు అతని కచ్చేరికి కామాక్షి కూడా వచ్చి ప్రేక్షకులలో కూర్చునేది. ఇప్పుడామె రావడంలేదు. అందుకని కచ్చేరీలు ఏర్పాటుచెయ్యడం మానుకున్నారా? ఏమో - ఎవరు చెప్పగలరు. ప్రజల అభిరుచులమీద తీర్పు చేసేటంత తీవ్రమైన అసంతృప్తి ఇంకా రాలేదేమో ఆతనిలో!

ఆ రోజున కోర్టునుంచి ఇంటికి వెళ్ళకుండా, తిన్నగా క్లబ్బుకెళ్ళి, రాత్రి ఎనిమిదింటికి ఇంటికి చేరుకున్నాడు హరిప్రసాద్. ఆ కోటు, కాలరు తీసేసి స్నానంచేసి, వరండాలో ఈజీచైర్‌లో కూర్చున్నాడు. కామాక్షి మందహాసంచేసి పలకరించి, కోర్టువిశేషా లేమిటనడిగింది.

"ఏముంటయి—ఏమీ లేవు. ప్లీడర్లు గబ్బిలాలయితే

జడ్జి ఎలుగుబంటి, క్లయంట్లందరూ కాకుల రెట్టలూ, పబ్లిక్ ప్రోసిక్యూటర్ గుడ్లగూబా..."

"సరే ఇవన్నీ ఎప్పుడూవిన్నవేగా—"అతనిలో విసుగు గమనించి—

"నేను చెప్పనా, విశేషం! ఇందాక మనింటికి శోభా సుందరొచ్చింది, ఇప్పుడిప్పుడే వెళ్ళారు ఆవిడ, రంగనాయకమ్మ గారూను" అని, అతనేమంటాడో విందామని ఆగింది కామాక్షి.

"ఆవి డెవరు?"

"అదే-అచ్చంగా నాలాగుండే ఆవిడ."

"ఉ రా!"

"ఏమీలేదు. రంగనాయకమ్మ కల్పన. ఆవిడలావు-నాకంటె-కా స్త్రాత పొట్టేమో కూడ. వీసం అంత మెల్ల... మెడిసన్ పూర్తయి, ఇక్కడ హాస్పిటలులో నాలుగు నెలల పాటు ట్రైనింగ్ కొచ్చిందట. ఆవిడకి ముప్పై పైమాటే, నా కింకా పాతికేళ్లు నిండందే..."

"అవునవును, అందరికీ ఏళ్లు కలుస్తూవుంటే, మనకి తగ్గిపోతూంటాయి. నా కప్పుడే ముప్పైరెండు వొస్తోంది—అందులోంచి ఏడు తీసెయ్యి నీ వయస్సుకి... ఇంతకీ పాతిక దాటాక, అసలు వయస్సెంతో చెప్పిన స్త్రీ సృష్టిలోనే లేదులే... మెల్లకన్నా...!"

"ఏమోనండి - బాగా కనపడింది, తల పక్కకి వంచి నప్పుడు... ఆవిడవిషయం, రంగనాయకమ్మ మీతో చెప్పిం దటగా. నాతో మీరు చెప్పనేలేదు" అంది కామాక్షి.

"అవును, ఆమధ్య అన్నట్లుంది - ఏముంది పెద్దచెప్పే టంకుకు. చెప్పకపోతే, ఒక్క మెల్లకన్నుతో విడిచేశావు. చెపితే, గుడ్డిదవునేమో కూడా..."

"మీరే చూసి మెచ్చుకొని గానం చెయ్యండి"

కామాక్షి చివాలున లేచి లోపలికెళ్ళింది. ఆరకం అలక నిత్యమూ అతనెరుగున్నదే. మొదట్లో బుజ్జగించి, బ్రతిమలాడేవాడు. అలవాటుపడిపోయి, అదికూడా మాను కున్నాడు రంగనాయకమ్మ తనతో చెప్పినట్లు తను ఆమెతో ఎందుకు చెప్పలేదో ఆలోచిస్తూ పత్రిక చూస్తున్నాడు.

ఆదివారం సాయంత్రం క్లబ్బులో ప్రసాద్ పాట కచ్చేరి. జనంలో వందమంది పోగైనారు మెంబర్లు మినహా. వాద్యాలమధ్య ప్రసాద్ గానం సాగుతూంది. వారు కూర్చున్నచోట ఫాన్ లేదు. అతను మధ్యమధ్య చెమట తుడుచుకుంటున్నాడు. ఎగదువ్విన క్రాపింగ్ నుదిటిమీదికి కాడలుగా విడివడుతూంది. లాల్చీ, పంచికట్టు, సిల్కు కండువా వేసుకున్నాడు. ఆరింటికి దీపాలొచ్చాయి. కళయిన మొహం ప్రసాద్‌ది. కళ్లు మూసుకుని ఆలాపిస్తూంటే, తన్మయుడైన కళాజీవిగా సభకి ఒక శోభని కూరుస్తాడు.

కల్యాణిరాగ ప్రస్తారంలో, పల్లవి జోరుగా సాగు తోంది. ముందు కూర్చున్నవారిలో ఒకరిద్దరు చేసిన కరతాళ ధ్వనులు అందుకునేవారు కనబడలేదు. జనం పల్చబడ్డారు. మరొక్క అంశంతో ముగించ నిశ్చయించి, సరస్వతి రాగంలో 'అనురాగములెె' ప్రారంభించాడు. కళ్లు మూసు

కుని తన్మయుడై చాలాసేపు గానంచేసి కళ్ళు తెరిచి చూశాడు. హాలులో సగంపైగా జనం వున్నారు. కరతాళ ధ్వనులు చేస్తున్నారు. చివరవరసలో బెంచీమీద ఆరంభంలో తను చూడని స్త్రీ ప్రేక్షకులు కొందరు కనిపించారు.

జనంలేచి వెడుతున్నారు. వాద్యాల వ్యక్తులు వాద్యాలను సర్దుకుంటున్నారు. క్లబ్బు నిర్వాహకులలో ఒకరు, కృతజ్ఞతా వాక్యాలు చెబుతున్నారు. మొహం తుడుచుకుని, క్రాప్ సవరించుకుని, ప్రసాద్ లోపలగదిలో ఫాన్‌కింద కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. అతని మొహం ఎర్రబడినది—ఆవిరిపట్టినట్టు చర్మం అదోకలాగైంది. బెంచీమీద స్త్రీలు లేచి వెడుతున్నారు ఒకామె గదివైపు వస్తూంది. అవును, కామాక్షనుకుని క్షణం బెదిరి, కామాక్షికి కచేరి విషయం తెలియపరచలేదన్న సంగతి జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుని, తమాయించుకుని, ఆ వచ్చి నామెను ఆహ్వానించాడు.

"చాలా బాగుందండి-క్షమించాలి - టైముకి రాలేకపోయాను-హాస్పిటల్ లైఫ్ ఎట్లాంటిదో తెలుసుగా — నే వచ్చిన నాలుగైదు నిమిషాల్లోనే; మీరు ముగించివేశారు ప్రసాద్‌గారు."

ఏదో సిగ్గు ఆవరించి, అతను మాట్లాడలేకపోతున్నాడు.

"థాంక్స్. ఇన్విటేషన్ మీకు చేరిందో లేదో... అని..."

"మమ్మల్ని గురించి వినడమేగాని, నే నెప్పుడూ మీ పాట వినలేదు. ఎల్లుండి సాయంత్రం టీకి రావాలి-"

రంగనాయకమ్మ ఊళ్ళో లేదట. మీ... వారిని - ఆమె కూడా—వస్తారు కదూ!"

ఆమెలోకి చూశాడు. అంతా కామాక్షిలాగే వుంది. కామాక్షికంటె కాస్త లావు - కొంచెం పొట్టమెు. ఆమె తల వంచింది. తీక్షణమైన చూపు - అందులో ఇంద్రజాలం వుంది ఆచూపు ప్రసరించినచోటంతా లోహాన్ని అయస్కాంతం లాగినట్లు చలనంలేక లొంగివుంటుంది. కంటి పాపలో దట్టమైన నలుపులేదు - తేనెలా తేలిపోయి, ఊదా రంగులోంచి వచ్చిన నలుపు. అందుకే కాబోలు కామాక్షి మెల్లని వ్యాఖ్యానించింది అమాయకురాలు:

"థాంక్స్-అల్లాగే... శోభా..."

"సుందరిని."

ఇంటివయసం చెప్పి, వెళ్ళింది. ఎర్రటి పట్టుచీరమీద తెల్లటి మల్లిమొగ్గ డిజైన్ చీర. వొంపులు తిరిగి పదిటి మీదికి జారే చిరువెంద్రుకల కూప్పగల జుట్టుముడి. వొంటి రంగుతో కలిసిన పసిడిరంగు జాకెట్టు - వెళుతూంటే వెనక భాగం వొంపులు, లయతో కదిలే దృశ్యం చూస్తూ కుర్చీలో వుండిపొయ్యాడు ప్రసాద్. మర్నాడు కచేరి ప్రసంశ తెచ్చింది కామాక్షి.

"నాకు చెప్పలేదుగా-"

"నువ్వు రావని తెలుసు- అందుకే చెప్పలేను"

"ఆవిడొచ్చిందటగా- అందుకేగా నాకు చెప్పకపోవటం"

ప్రసాద్ ఏమీ మాటాడలేదు. తల వంచుకొని కూర్చున్నాడు.

"అచ్చంగా నాలా వుందా ?"

"అవును- మొదట చూడగానే నువ్వే అనుకున్నాను"

"అందంగా వుందా ?"

లేచి దగ్గరగా వెళ్ళి జడని స్పర్శిస్తూ మొహం తన వేపుకి తిప్పుకున్నాడు.

"నీ అంత అందమైంది."

"నాది మెల్లకన్నంటారా ఏం కర్మ"

కామాక్షి మూతి ముడుచుకుంది అప్పుడే ప్రసాద్ కి మరింత ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది. కాని ఆ నోట్లోంచి వెలువడే పలుకులికి అదిరి, ఆ చక్కదనం నిదానంగా తిలకించే అవకాశం అతనికి కలగదు.

"మెల్ల కాదు-ఉదారంగులో కంటిపాప నలుపు. ఓరగా చూచినప్పుడు ఆ యాంగిల్ లో అల్లా కనిపించొచ్చు. అయినా అందమైన కళ్ళే."

"మాట్లాడారా ?"

"ఆమే పలకరించింది"

"నేను నమ్మాలనే మీరు చెప్పేమాట! ఇన్విటేషన్ రహస్యంగా నాకు చెప్పకుండా పంపించుకున్నారుగా."

"ఇందులో రహస్య మేముంది ! క్లబ్బువారు హాస్పిటల్ డాక్టర్లు నందర్నీ ఆహ్వానించారు."

"యేమంది. సంగీతం మెచ్చుకుందా ?"

"ఆహా... చివర్లో వచ్చింది, వినలేదుట"

"ఇంకా ?"

"ఇంకేం లేదు,,

భుజంమీద చెయ్యి తొలగించి లోపలికెళ్ళి మంచం మీద పరుంది కామాక్షి— వెనకాలే వెళ్లాడు.

"ఎందుకు కోపం ?"

"నాకేం కోపం లేదు"

అని లేచి, వచ్చే కన్నీటిని కొంగులో నిలుపుకుంటూ వంటింటివేపు వెళ్ళింది కామాక్షి.

ప్రసాద్‌కి ఏమీ అర్థంకాలేదు. ఆడది ఎందు కేడుస్తుంది? ఏదైనా అవాంతరం జరిగి, ఆపదొస్తే, ఎవరికైనా జబ్బుచేస్తే, అపచారం జరిగితే— ఏడవడం అతనికి తెలుసు. ఎన్నో అర్థంకావతనికి. వాటిల్లో ఇదొకటి.

మొర్నాడు దోవ కనుక్కొని శోభాసుంద రింటికి వెళ్ళేసరికి ఆరు దాటింది. గుమ్మందాటి లోనికి ఆహ్వానించింది ప్రసాద్‌ని.

"ఆమె రాలేదా ?"

తల పంకించాడు,

"మీకోసం ఐదింటినుంచి వైట్ చేస్తున్నాం-కొందరు ఫ్రెండ్సుని కూడా పిలిచాను. ఇప్పుడిప్పుడే వెళ్లారు- యింక మీరు రారనే నిశ్చయం చేసుకున్నాన్నాండి"

"క్షమించాలి. ఆ వీధినీ, ఈ వీధినీ చెప్పడం అల్లా వెళ్ళడం తీరా మీ ఇల్లు కాకపోవడం- చటుక్కున పట్టుకోలేకపోయ్యాను. అదే ఆలస్యం."

వరండా ముందు పూలమొక్క లున్నాయి. క్రింద సమంగా కోసిన గడ్డి, నాలుగైదు కుర్చీలున్నాయి-బల్లమీద టీ సరంజామ్, ఇద్దరూ కూర్చున్నారు.

"ఉండండి- క్షణంలో వస్తాను- టీయా? కాఫీయా?"

"ఏదైనా సరే"

ఆమె లోనికెళ్ళింది- నల్లరంగు పల్చటి చీర, సన్నని గులాబి బోర్డర్ తెల్లటి జాకెట్టు- చేతికి వాచ్, రెండు జడలు- మెల్లో నగలే లేవు- లేకేం- ముత్యాలదండ పమిట క్రిందకదలడం చూశాడు.

వరండా ముందు దీపం వెలిగింది. శోభాసుందరి కొన్ని కప్పులు ప్లేట్లు టీపాట్ తెచ్చి బల్లమీద పెట్టింది.

"తీసుకోండి"

అతను తింటున్నాడు.

"మీరో..."

"అయిందిగా- కంపెనీకోసం సెకండ్ డోస్... ఆల్ రైట్" పాట్‌లో టీ కప్పులో పోసుకుంది- సంభాషణలు సాగటంలేదు.

"మీరొచ్చి ఎంతకాలమైంది ?"

"నెలేగా"

'అప్పుడప్పుడు- రంగనాయకమ్మ చెప్పింది" అన్నాడు ప్రసాద్.

"కామాక్షిగార్ని చూడాలని పట్టుపట్టిం దామె. స్వీట్ లేడీ- భలే కబుర్లు చెబుతుంది. నన్ను కామాక్షనుకుని రైల్లో పలకరించిన ఇన్సిడెంట్ చెప్పే వుంటుంది కదూ-"

శోభాసుందరి నవ్వు, లైటు నీడలో ఉదయించడానికి బద్ధకిస్తున్న లేత సూర్యబింబాలా మెరిసింది. ఆ రోజ్ కలర్ చిగుళ్లు కాస్త కనబడట – ఆ నవ్వులో ప్రత్యేకమైన అందం జుట్టు నీడ నుదుటిమీదా, ముక్కునీడ గడ్డంపైన, నవ్వుకి వంగిన బుగ్గలు నీడ పెదవులపైన, స్థనాలనీడ ఒళ్ళోనూ పడి, దేనికేసి పరీక్షగా చూడలేకపోతున్నాడు. అంతా కామాక్షే- కాస్తంత ఎదిగిన కామాక్షి- ఒక నిండుతనం ఆమెలో లేనిది గుండ్రని భుజాలు.

పదునైన చేతి వేళ్లు, సన్నగా వొదిగి ఒంపు తిరిగిన నడుంపై, బింకంగా స్థూలంగా పమిటి మడతలో మరుగు పడటం తెలీని వక్షం- మెడకిందికి నునుపుగా జారిపోయిన-

అతని కాలు తగిలి బల్ల కదిలి- దానిమీద టీ పాట్ ఆమె వొళ్ళో పడింది చివాలున లేచి టీ పాట్‌ని పట్టుకు న్నాడు. టీకి తడిసి వేడెక్కిన తొడపై అతని చెయ్యిపడింది. దాన్ని తొలిగిస్తూ దానిమీద ఆమె చెయ్యి పడింది. దీపం ఆరింది. ఇద్దరూ లేచారు.

"ఎవరది!–పిన్నీ–నువ్వేనా, దీపం తీసేస్తే!"

"అవును వెన్నెట్లో దీపం గిట్టదుగా నీకు" అన్నది దూరంగా పిన్ని కంఠం కాబోలు.

"వారున్నారని చెప్పానుగా."

"అవునే, మరిచా సుమా. వేస్తున్నా." దీపం వెలిగింది.

"సారీ-నే చూళ్లేదు"

"ఫరవాలేదు, డ్రెస్ చేంజ్ చేసి వొస్తాను."

ఆమె లోపలి కెళ్ళింది.

అతను చందమామకేసి చూశాడు. మేఘాల వల లోంచి బైట పడింది. అస్పష్టమైన నీడలు పడుతున్నాయి చుట్టూ. వెన్నెలవలె అతని మనస్సు చల్లగావుంది — కాని ప్రశాంతంగా లేదు. కామాక్షిని, ఈమెనీ వొక్కసారి పోల్చి చూడాలి. కాని వారిద్దరూ కలియడం ఎట్లా? ఎప్పుడైనా శోభా సుందరిని తనింటికి పిలవాలి.

"ఈ చీర కట్టుకోవడం అంటె ఎట్లాగో వుంటుం దండి" అందామె.

"ఏం!"

"మొన్న మీ ఇంటికొచ్చినప్పుడు, ఆమె ఈ రంగు చీర వేసుగున్నారు. అప్పటినుంచీ భయంగానే ఉంది."

"భయమెందుకు!"

'అంటే' అని వాక్యం చివ్వర చేర్చలేకపోతున్నాడు ప్రసాద్. అలా అనాలని అనిపించడంలేదు.

"మీ ముందు మరీ అదోలావుటుంచి ఐదారు పర్యా యాలు జరిగింది — కామాక్షి అనుకొని నన్ను పలకరిం చడం - కాదని నేను చెప్పడమూ. మిమ్మల్ని గురించి విన్నాను. మీరు గాయకులట, అప్పటినుండి మిమ్మల్ని ఆమెనీ చూడాలని ఉండేవి. ఈ ఊరొచ్చాక అది పీలైంది."

"డిసప్పాయింట్ అయ్యారా!"

"ఏమో - నేనా విషయం ఆలోచించాలా. ఆమెలా నేనున్నాననీ అనుకోవడంలేదు - వారూ వీరూ అంటే తప్ప. ఆవిడవి, చాలా అందమైన కళ్ళు మంచిఛాయ—పెద్ద జడ - ఆ మధ్య జబ్బుచేసి నా జడ వూడిపోయిందనుకోండి, మీ కేమనిపిస్తోంది! అడగొచ్చా!"

"నాకూ ఎల్లాగో వుంది. కాస్తంత పోలిక వున్నమాట నిజమే. కాని-మీ దగ్గర, ఇప్పుడున్నట్లు - చూస్తే ఆమె జ్ఞాపకం - అంటే ఆమెని చూస్తోన్నట్లు అనిపించడం లేదు."

ఆమె తలకాస్త పక్కకివొంచి నవ్వింది. అల్లావొంచి నవ్వటం అలవాటు కాబోలు. అల్లా నవ్వినప్పుడే. ఆ పళ్ళ చక్కదనం, అతన్ని కలవరపెడుతోంది. ఏ వొస్తువు కేసి కేంద్రీకరించి చూడకుండా, పరధ్యానంగా చూచినపుడు- రెండుపాపలు, మధ్యకిరాక కదలడంవల్ల కాబోలు, కామాక్షి మెల్లని విమర్శించింది ఆ విమర్శకి కళ్ళులేవు-మళ్ళా ఆమె కళ్ళల్లోకి చూచాడు. ఆమె తల వొంచుకుంది. కామాక్షి కళ్ళే అందమైనవి-ఈమె కళ్ళల్లోలేని వొక వెలుగు, ఆమె కళ్ళల్లోవుంది ఒప్పుకోవాలి. కళు బాగుండగానే సరికాదు. వాటిని వినియోగించడంలో వుంటుంది అందం. ఆ నేర్పు; ఆ మెళుకువ, శోభాసుందరిలో వున్నాయి. ఆలయంలో స్తంభంమీద చెక్కిన ప్రాచీన శిల్పంలా, స్తబ్ధుగావుంటే, శిల్పికి సంతోషించొచ్చు. కామాక్షి అట్లాంటిది కదలిక, సజీవమైన వొక వొయ్యారం, లాలన, అవున్నాయి శోభలో.

"కారణం చెప్పమంటారా!"

ఉలిక్కి పడ్డాడు ప్రసాద్.

"మీరు రోజూ, చూస్తూ, ఎరుగున్న భార్య కావడమే — నేను దూరపుకొండను... అవునా!"

"మీ రెట్లా గ్రహించారు!"

"నా మొహం గ్రహింపు ఊహ. కొన్ని సందర్భాలలో అవతల వారి మనస్సులో ఏ మూదో ఇట్టె తెలిసిపోయినట్లనిపిస్తుంది. కామాక్షి చాలా చక్కనిది..."

"ఊరికే అందంగా వుండడం చాలదనుకుంటా. ఆ అందాన్ని — ఎల్లా చెప్పాలో తెలియదు-సరిగ్గా వినియోగించడంలో, పోనీ, ప్రయోగించడంలోనూ వుంది - కవి మామూలు పదాలనే, అందంగా ప్రయోగిస్తాడు ... ఏమో గందరగోళంగావుంది... మరి నే వెళ్లనా...!"

లేచాడు,

"అప్పుడే మీ సంగీతం వినా లనుకున్నాను. సాయంత్రం స్నేహితులనుకూడా అందుకేఆహ్వానించాను..."

"మరో అవకాశం వుందంటారా!"

"అది మీరు చెప్పాలి. నాకేం నేను ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు సిద్ధమే..,ఉండండి, అక్కడిదాకా వొస్తాను.."

ఇద్దరూ లేచారు. ఆమె లోపలికెళ్ళింది. ప్రసాద్ ముందువాలోకొచ్చి, గదులు, ఇల్లుపరకాయిస్తున్నాడు. ముందు గది తలుపుమీద చెయ్యి ఆనించి నిలబడ్డాడు. ఎవరో చటుక్కున తలుపు మూసారు లోపలినుండి. ఆ రెండు తలుపుల

మధ్య వేలునలిగి, నెప్పి సూచిస్తూ కేకవేశాడు హరిప్రసాద్. శోభాసుందరి బైటకొచ్చింది, ఏమిటంటూ.

"ఏం లేదు-తలుపుసందులో వేలు నలిగింది..."

"మా పిన్ని వేసిందేమో తలుపు. ఆమెకి మా చెడ్డ భయం. దీపాలు తీసెయ్యడం, తలుపులు మొయ్యడం అంటే మహా ఇష్టం. ఉండండి డాక్టర్నిగా ... చిన్న బాండేజ్ వేస్తాను..."

లోపల్నించి, సీసాలు, కత్తెర, బాండేజ్ క్లాత్ ఇచ్చి, ఆతని వేలుకి కట్టుకట్టింది. ఇద్దరూ బైటికి నడిచారు

ఆమె ముందుగా నడుస్తున్నప్పుడు, అతను వొకడుగు వెనకపడి నడుస్తున్నాడు అతను ముందుగా నడుస్తున్నప్పుడు ఆమె వొకడుగు వెనకపడి నడుస్తోంది. సంభాషణలేదు. రోడ్ల పక్క చెట్ల ఆకుల గుసగుసలుతప్ప చెట్లనీడలమధ్య దాగిలి మూత లాడుతున్న వెన్నెలకాంతులమీద కాలుపడాలన్న వారినడక వొంకరటింకరగా సాగి రోడ్లువిడిచేసి, కాలిబాట గుండా రాళ్ళగుట్టల కాపలామధ్య పచ్చదనం కాపాడు కున్న పచ్చికబయలికి చేరుకున్నారు. రాతిగుట్టల నీడలు గుండ్రంగా వారికాళ్ళమీద ప తున్నాయి

"ఎందుకంత వొగురుస్తున్నారు? ఆయాసమా అమ్మ-నాకూ ఆయాసంగానే వుంది" అని శోభాసుందరి పైన కప్పు కున్న మప్లర్ తో మొహం తుడుచుకుంటోంది.

"ఆయాసంకాదు. మీతో నడుస్తుంటే ఏదో ఎక్సైట్ మెంట్."

"ఓయబ్బ, ఎందుకో."

"చెప్పలేను. ఇదొక కొత్తఅనుభవం. మీలో ఏదో వుంది. అది నన్నిల్లా చేస్తుందేమో. ఆరోజు కచ్చేరిలో కళ్లు తెరిచి మిమ్మల్ని చూడగానే, ఇంక పాడలేక, ముగించి వేశాను సిగ్గా! కాదు. పాడేటప్పుడు, నా మొహం ఎట్లాగో అవుతుంది - అదిచూసి మీరా రేమనుకుంటారో అనీ!ఏమో!" ప్రసాద్ రాతిబండమీద కూర్చుని ఆమె మొహం నీడగా సాగారి మరో రాతిబండమీద కదలడం చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

"నాలో ఏమీ లేదు - చాలా సామాన్యురాల్ని. కామాక్షిగారు ఎంతో అందంగా వుంటారు. ఈ మెడిసిన్ చదువులో ఏముందో తెలీదు. మనిషి శరీరంపట్ల కుతూహలంగాని, అభిమానంగాని వుండదు అందచందాల ప్రస్తావనొచ్చినప్పుడు నవ్వొబుద్ధేస్తుంది. అద్దంలో చూసుకుంటే అస్తిపంజరమే కనిపిస్తుంది" అన్నదామె.

"నా కట్లా కాదు. మూలపడి, బూజుకట్టి పాతదైన మనస్సు మిమ్మల్ని చూశాక, ఎక్కడికో ఎగిరిపడుతోందంటె నమ్ముతారా!"-ఆమె నవ్వుతోంది.

"నాకు మనస్సుతో పరిచయంలేదు. ఎన్నోసార్లు శరీరాలని కోశాం - మనస్సు కనబడలేదు."

"అట్లాంటి అభిప్రాయాలు మీలో కలిగాయంటే అందుకు కారణం మనస్సు కాదంటారా! రోత పుట్టించినట్లే, మనస్సు ప్రేమనుకూడా పుట్టించడం అసహజం అంటారా!"

"ఆమాట శాస్త్రవాడే శారా!"

ఆమె కళ్ళల్లో బాధ, అలకాకూడా కనిపించాయతనికి. తల వొంచి, మేఘం వెనక మరుగుపడ్డ చందమామని చూస్తూంది.

"ఏదేనా తప్పుగా అన్నానా!"

ఆమె చెయ్యి పట్టుకున్నాడు ప్రసాద్ చేతినితీసి తన రెండు అరచేతులమధ్యా వుంచి చటుక్కున తోసేసింది. మఫ్లర్ జుట్టుమీదికి లాగి, మడిచి కట్టింది అతని చెయ్యి ఆమె గడ్డంమీద పడింది. మెత్తగా తగిలింది చల్లగా కింది పెదవి కిందికి లాగినప్పుడు- లేతచిగుళ్ళు మసిపి కంటబడని గులాబీలో లేత ఎరుపుతో మెరిసాయి. తల అటు తిప్పేసింది.

"మీరేమీ తప్పుగా అనలేదు. నాకు తెలీసు ప్రేమ ఓ - నా జీవితంలో అదిలేదు" తన వెంపు తిప్పుగున్నాడు ఆమె మొహాన్ని ఆమె కళ్ళల్లో కన్నీరు వొక తెరలా, చందమామమీద వల్లమేఘం పొరలా కదులుతోంది.

"అడగొచ్చా - ఎందుకో!"

"నేను చెప్పలేను,"

"సరే, వెడదాం లేవండి"

తనచేతిని లేవడానికి ఊతగా ఇచ్చాడు. ఆమె లేచింది. మెల్లగా నడుస్తున్నారు.

"పోనీ ఇప్పుడుందంటే, స్వీకరించేటందుకు సిద్ధంగా వున్నారా!"

"మీరా ప్రశ్న అడగనే కూడదు. నేను చెప్పే స్థితిలోనూ లేను? ఇంటిదగ్గర కామాక్షీ..." ఆమె వాక్యం పూర్తికాకుండానే - అందుకున్నాడు ప్రసాద్.

"అవును మానిద్దరిమధ్యన కామాక్షీనీడ పడుతోంది."

"అదొక్క నీడే కాదు."

"అంటే! నే నడక్కూడదు కాబోలు,"

"మెయిన్‌రోడ్ మీదికొచ్చేశారు. చెట్లనీడల మీద పాదాలు పడేటట్లు నడుస్తున్నారు.

"రంగనాయకమ్మగారు మీ కన్నీ చెప్పేవుంటారు."

"నాకేమీ చెప్పలేదు. ఏముందని చెప్పడానికి!"

ఆమె నవ్వుతోంది

"చూశారా, ఇద్దరికీ మతుల్లేవు. అటు వెళ్ళడంబదులు ఇటొచ్చాం - తిన్నగా తిరిగి మా ఇంటికి...,,

ప్రసాద్ నవ్వుతున్నాడు ఆలోచనలో, ఎక్సైట్‌మెంటులో ఎటు నడుస్తున్నారో తెలిసిందికాదు.

"ఫరవాలేదు లెండి - మిమ్మల్ని మీ యింటిదగ్గర భద్రంగా విడిచేసి వెడతాను."

"అవును, నేను మిమ్మల్ని మీ యింటిదాకా సాగనంపుతాను. అక్కడనుండి నన్ను సాగనంపడానికి మీరు

నాతో మా యింటిదాకా వస్తారు. ఇల్లా తెల్లవార్లు తిరుగు తూండాం..."

ఆమె లోపలికెళ్ళింది. పిన్ని కాబోలు గట్టిగా గడియ వేసిన చప్పుడైంది. ప్రసాద్ ఇంటికి చేరుకునేటప్పటికి రాత్రి పదైంది.

ఆనాటినుండి ప్రసాద్‌కి భార్య కొత్తగా కనబడ సాగింది. ఏడేళ్ళుగా, రోజూ ఎరుగున్న భార్యే తలవంచి చూదినప్పుడు, బాహాటంగా నవ్వినప్పుడు చిగుళ్ళ ఎఱుపు, బుగ్గ వంపు - ఇవన్నీ కొత్తగా వున్నాయి. ఆలయంలో శిలాప్రతిమ కదలినట్లు అయింది శిలాప్రతిమ సంతానం కనదు. కామాక్షి అంతే; వైద్యం అయింది; తీర్థయాత్ర లయ్యాయి; మొక్కుబడులు చెల్లించడం అయిందె. జాత కంలో నలుగురు సంతానం వున్నా, ఇంతవరకూ ఆదిహ్నలే లేవు. తన మాటేమిటి! పరీక్షలు చేయించుకున్నాడా? తోటి వారు ఆ లోటుకి బాధ్యత భార్యమీదే వేసేస్తారు. మొగ జన్మకి యీ సమాజంలో ఆమాత్రం పలుకుబడుంది.

తొమ్మిదింటికి చంద్రుడుదయించాడు - క్రిఫింగ్ చేసుకున్నవాడిలా - పౌర్ణమివెళ్ళిన నాలుగోనాడు డాబా మీద పూలదండ కడుతోంది కామాక్షి. ఉదయం తలంటు పోసుగున్న వెంట్రుకలు జారి మెడంతా కమ్మివేశాయి. గాలికి చీరపమిటి వక్షంమీద ఎగిరిపడుతోంది. వెనకాల నిలబడి, ఆ కుతల తనవైపు తిప్పుకున్నాడు హరిప్రసాద్. కళ్ళ ల్లోకి చూశాడు.

"కాటికి కరిగిపోయిన నలుపు కాదుసుమా -"

"ఉండండి ---" తోసేసి దూరంగా జరిగింది కామాక్షి.

"వెయ్యిరెట్లు అందమయిన కళ్లు నీవి."

"అంటె !"

"అదే, ఆమెకంటె ఎంతో అందమయినదానవు."

"ఇప్పుడు తెలుసుకున్నారా !"

"సత్యాలన్నీ పాతవేనట. వాటిని మళ్ళా స్మరించు కునే పరిస్థితి ఏర్పడి, అవకాశం రావాలంటారు ..." ఆమె మొహాన్ని దగ్గరగా తీసుకొంటున్నాడు.

"ఏమిటిదంతా - ఇవాళ. - మరోపార్టీలో ఏమన్నా పుచ్చుకున్నారా— అదే— ఆ లోకైకసుందరి - శోభాసుందరి పార్టీలో."

"అదేమిటి, శోభాసుందరి పార్టీ ఏమిటి ?"

"దాస్త్రీమాత్రిం బాగుతుందా. ఆ మధ్య పార్టీకని వాళ్ళింటికి వెళ్లారుటగా, ఇందిర చెల్లెల్నికూడా పిల్చిందట. వాళ్ళంతా వెళ్ళిపోయిం తర్వాత మీరు వెళ్ళి-ఏకాంతంగా కష్టంసుఖం చెప్పుకొన్నారట"

"ఏకాంతంగా వుంటే ఏం చెప్పుకున్నది వాళ్ళకేం తెలుసు ? అసలు విషయం చెప్పనా ? మనిద్దర్నీ ఆహ్వానించింది, నా పాట వినాలని. ఇల్లు వయనం తెలుసుకుని, నిన్ను తీసుకెడదామని వెళ్లాను. కనుక్కుని అక్కడకు చేరేసరికి పొద్దుపోయింది. వాళ్ళంతా వెళ్ళిపోయారు. ప్రసాద్‌కి

ఆమెపై కోపం వచ్చింది - తనీ అబద్ధాలు చెప్పడానికి ఆమె అల్లాంటి తికమక ప్రశ్న వేసినందుకు. అసూయ - ప్రకటన ద్వారా నటనగా అప్పుడప్పుడు ముద్దుగా వుంటుం దతనికి కాని నిజంగా అసూయ, వేళ్ళేసుకుని భూమిలో పాతుకుపోతే ఆ చెట్టుకింద నిలబడలే డతను" . ...

"అవును, ఆ రాత్రి ఇంటికి అర్ధరాత్రొచ్చాంగా..."

"అర్ధరాత్రా - పదికూడా అవందే -"

"ఏ వేం చెప్పుకున్నారో"

"తెలుసుకున్నావుగా - కష్టం సుఖం..."

శేది అటూ ఇటూ పచార్లు చేస్తున్నాడు.

"ఇటుచూడు" చేతులమధ్య ఆమె మొహం తీసుకుని "ఏం చెప్పిందో చెప్పనా ! ఆమెకంటె నువ్వెంతో చక్కని దానివట. తను జీవితంలో ... నువ్వు వినడం లేదుగా -- చెప్పను..."

పూలదండ జడలోంచి జారింది. గాలికి పమిట లేచింది. అతని మొహం ఆమె వక్షంలో దాచుకున్నాడు.

"ఇంక నే నెందుకు - మా ఊరు వెళ్ళిపోతాను." అంటూంది.

"ఈ క్షణం ని న్నెంతగా ప్రేమిస్తున్నానో నువ్వెరగవు. ఆమెతో మాట్లాడినంతసేపు ఆమెలో నిన్ను చూసి నే నెరగని నిన్ను చూసి -"

ఆమె అతని తల నిమురుతోంది. కన్నీటిబిందువు నుదిటిమీద పడింది.

"ఏదో జరిగింది - మీ ధోరణే వేరుగావుంది. నేను ఊహించలేననా ..."

"ఏమీ జరుగలేదు - ఆమెద్వారా నిన్ను తెలుసుకొన్నాను నీ కది అర్థంకాదు - నీ కన్నీరు నా కర్థం కానట్లు..."

చందుర్ణ్ని మేఘం కప్పివేసింది, ఆమెచీరకొంగు అతని మొహాన్ని కప్పివేసినట్లు.

*　　　*　　　*

భర్తలో మార్పుకి కామాక్షి తట్టుకుంది. హర్షించింది. అసూయగా ప్రకటించినా... అతనిమీద కొత్త అధికారం సంపాదించుకొంది అతనిద్వారా ఆమెనికూడా లోబరచుకున్నట్లుంది. అది ఆమెకు కొత్త అనుభవం. ... భర్త వుండగా ఆమెతో కలసి మాటాడాలనుకొంది. విజయం తనదయినట్లు ఆమెకి తెలుస్తే చాలు. ఒకమారు స్నేహితుల ఇట్లో పార్టీకి ప్రసాద్ తనూ వెళ్ళినప్పుడు, శోభాసుందరి కూడా వొచ్చింది.

కాని వారు ముగ్గురూ విడిగా మాట్లాడుకునే అవకాశం రాలేదు. వారిద్దరిమధ్య చూపుల పరామర్శ తను గమనించి బాధపడింది. మొగాళ్ళను నమ్మకూడదు. పురుషుడు తన అవసరంకోసం ఎంతప్రేమయినా ప్రకటించగలడు, తనని నిజంగా ప్రేమిస్తున్నాడా, లేక తను అనుమానపడకుండా, ఇదంతా తెచ్చిపెట్టుకున్న పరీక్షా? పైగా ప్రతి

వాడూ ఆడదాన్ని నమ్మకూడదంటాడు. ఇం కెప్పుడూ తను ఇట్లా రాకూడదని నిశ్చయించుకొంది.

ఆ నెలంతా కొత్త కేస్ హడావిడిలో గడిపాడు ప్రసాద్ విద్యాసాగర్ ఆస్తిదావా పెద్ద వ్యవహారం. పెద్ద ప్లీడరు మాణిక్యాలరావు చేతిలో పడింది ఆ వ్యవహారం. మాణిక్యాలరావు దగ్గర ప్రసాద్ జూనియర్ గా పనిజేస్తున్నాడు. పార్టీలు ఆ సాయంత్రం ఊరెళుతుంటే సాగనంపడానికి తనూ స్టేషన్ కెళ్ళాడు.

సంధ్య కాటుకెట్టుకున్నట్లు చీకటి కమ్మింది. భూతద్దంలో చూసినట్లు ప్లాట్ ఫారంలైట్లు ఎబ్బెట్టుగా వున్నాయి. ఏదో బండి రావాలిట - మరో గంటకుగాని రైలు కదలదట. అటూ ఇటూ పచార్లుచేస్తున్నాడు ప్రసాద్. రిస్టువాచి చూశాడు. ఏడు దాటింది. ఇంకా నలభై నిమిషాలుంది. విద్యాసాగార్ తాలూకు జనం గార్డుపెట్టెముందు మూగారు. వారితో ప్రసంగిస్తున్నాడు. మరో పదినిమిషాలు గడిచింది. పేలిన తారాజువ్వలా ప్లాట్ ఫారంజనం రేగారు ఎందుకో - ఏమీ లేదు - వొకడు కదిత్తే అంతాకదలడమే. దాహంగా వుంది. కూల్ డ్రింక్స్ కోసం ఇంజన్ వైపు నడుస్తున్నాడు.

ఇంజన్ ఇవతల పెట్టెలో లేడీస్ కంపార్టుమెంటుంది. దీపం వెలుగులో శోభాసుందరి కళ్లు మెరుస్తున్నాయి.

"మీరా... మీరు!"

"ఆ. నేనే-మీరు!"

ఇద్దరూ నవ్వుతున్నారు.

"ఫ్రెండ్సు వెడుతుంటే... వచ్చాను. మీరు?"

"ఇంటి కెడుతున్నా - రెండు నెలలపాటు" అన్నదామె.

"రెండు నెలలే. నాతో చెప్పకూడదూ?"

"ముందుగా అనుకోలేదు. వెళ్ళాల్సినపరిస్థితి వచ్చింది. మా బాబయ్య వంట్లో బాగాలేదు..."

అతని మొహంలో దిగులు చూసింది.

"దగ్గరలో ఒక ఊళ్ళో వున్నామంటే ధైర్యంగా నిబ్బరంగా వుండేది - చప్పున రండేం..."

కంపార్టుమెంటులో ఫాన్ తిరగడంలేదు. లోపల ఉక్కగావుందని బైటకి దిగింది శోభాసుందరి. ఇంజన్ వైపు నడుస్తున్నారిద్దరూ. డ్రైవర్ పచార్లుచేస్తూ సిగరెట్టు కాలుస్తున్నాడు. ఇంజన్ దాటి ముందుగా పట్టాలు పక్కగా వెడుతున్నారు. అక్కడంతా బొగ్గు, నుసి, రేగడి - గలీజుగా వుంది. ఇంకా దూరంగా పట్టాలు దాటి, గుట్టదగ్గర నిలబడ్డారు.

"ఫరవాలేదు, ఇంకా ఇరవైఅయిదు నిమిషాలుందిలెండి" అన్నాడు.

బండిలో పిన్ని ఒక్కత్తే వెళ్ళిపోతుంది. మీరేమో మీ ఇంటి కెడతారు. నే నొక్కదాన్నీ దిగడిపోతాను కదూ!" నవ్వుతూంది శోభాసుందరి. చీరకొంగు జడచుట్టూ కప్పి, గాలికి జుట్టు రేగకుండా అదుముకుంటోంది. చీకటిగా

వుంది. చీకటి నీడలులేవు. రెక్క తెగిన పక్షికిమల్లె సిగ్నల్ కనబడుతోంది.

"నన్ను గురించి అంతే అభిప్రాయమా!" అన్నాడు.

"మీకు భార్య వుంది."

"ఉన్నప్పుడు మరొకరిని ప్రేమించడం సాధ్యం కాదంటారా!"

"నాకు తెలియదు–చెప్పండి."

"ఏమిటో శోభా - ఒక్కొక్కసారి మాటలనవసరం. ఏమీ చెప్పకోకుండా అంతా తెలిసినట్లవుతుంది. ఇప్పుడు నా కల్లా వుంది" అని ప్రసాద్ లేచి, కాలు వంచి దానిమీద చెయ్యి ఆనించాడు.

"నాకు తెలుసులెండి."

చెయ్యి తీసుకుంది.

"ఏం తెలుసు!"

"ఏమీ తెలియదని" నవ్వుతోంది.

చేతిని తన బుగ్గకి రాస్తోంది. రెండు చేతులూ ఆమె మెడచుట్టూ వేశాడు.

"నన్ను ఆమెగా భావించికదా, మీకు నామీద ఇంతటి కారుణ్యం!"

"ఆమెని మిమ్మల్నిగా భావించి, ఆమెపై కారుణ్యం అంటే నమ్మతారా!"

"అది మీకే తెలియాలి."

చేతులు తొలిగించి దూరంగా వెళ్ళి కూర్చుంది.

"నే నేమీ కోరడంలేదు సుందరీ."

ఆమె మాట్లాడదు. తలవంచుకుంది. చీకట్లో కన్నీరా? అతనికి కనబడ్డంలేదు. తల పైకెత్తాడు. నుదిటిని అధరంతో తాకాడు

'అమ్మయ్య' అని లేచి మొహం తుడుచుకుంది.

"ఏం జరిగింది?"

"ఒక భూకంపంనుండి తప్పించుకున్నాను – మీ కామాట అనడంతో. మీరు కోరరు – కోరినా నే నివ్వ లేను. రంగనాయకమ్మ చెప్పలేదా? నాకు వివాహమైంది. ఎనిమిదేళ్ళయింది. అప్పుడు నా వయస్సు ఇరవైయొక్కటి. తల్లి, తండ్రి చిన్నప్పుడే పోయ్యారు. బాబయ్య చదువు చెప్పిస్తున్నాడు ఇరవైవేలు కట్నం వొప్పుకుని, పదే ఇచ్చాడు. మిగతా డబ్బుతో నా మెడిసిన్ పూర్తి చెయ్య మంటాడు. తనకి జబ్బుచేస్తే చూసేందుకట. నా భర్త స్కూల్ ఫైనల్ ఫేలయ్యాడు. నే చదవడానికి వీల్లేదన్నాడు. ఏడాదిలో విడిచేశాడు. ఇంక పది నిమిషాలే వుంది."

"వెడదామా?"

రైలువైపుకి నడుస్తున్నారు.

"మిమ్మల్ని విడచేసిన మనిషున్నాడంటే, సృష్టి వైచిత్రికి ఆశ్చర్యపడాలి."

"ఎందరెందరో ప్రొఫెసర్లు నా స్నేహం కోరారు. వివాహం అయిందీ అని తెలియగానే దగ్గరస్నేహానికి సాహసించలేదు – మీలాగనే..."

ఇంజన్ దగ్గర కొచ్చేశారు డ్రైవర్ లోపలికెళ్ళి కూత వేయించాడు. చీకిన తూటాలా, ప్లాట్‌ఫారం జనం పెట్టెలముందు మూగారు. దీపంచుట్టు కోటి కీటకాలు మూగాయి. ఆమె పెట్టెలో కెక్కింది... అతను కిటికీమీద చెయ్యి ఆనించాడు. చేతిని అభయమిస్తున్నట్లుగా వేళ్ళలో స్పర్శిస్తోంది.

"ఎడబాటు శరీరాలకే - మనసులకి కాదుకదా" అన్నాడు ప్రసాద్ మెల్లగా.

ఆమె కళ్ళల్లో నీరు, కరిగి ద్రవమైన గాజుని గొట్టం లోంచి ఊదగా పడిన బొట్టువలె, వొక్కటై, సాంద్రత తెచ్చుకుని, అతని చేతిమీద పడింది

"మనస్సులకే ఎడబాటు. అదే ట్రాజెడి."

మరోసారి కూసి, కదిలింది రైలు - ఓపిక లేని ఆవు లింతలా ప్రసాద్ దిగడిపోయ్యాడు-ఏవేవో తలలు, చేతులు కాళ్లు, నీడలు, దీపాలు, రంగులు, నవ్వులు, ఏడ్పులు — మనస్సు దిగవిడిచి సాగిపోతున్న శరీరాలు అతనిముందు నుంచి కదిలాయి.

రెండు నెలలు గడిచినై. హరిప్రసాద్ విద్యాసాగర్ కేసు కాగితాలు చదివి నోట్సు తయారుచేయడంలో నిమగ్నుడయ్యాడు సంగీతసాధనకి వ్యవధి వుండడంలేదు. రెండుమూడు వాయిదాలకి, మాణిక్యాలరావుతో కలిసి కోర్టులో హాజరయ్యాడు. ఊరునుంచి రైలుదిగి ఇంటికొచ్చే

టప్పటికి సాయంత్రం ఏడైంది. క్లయింటు విద్యాసాగర్ ధనికుడు. ప్రయాణాలకి కార్ ఏర్పాటు చేశాడు.

ప్రసాద్ లోపలికి రాగానే రంగనాయకమ్మ యెదురయింది.

"శుభవార్త, ఏం బహుమానం యిస్తారు" ఉచితంగా కచ్చేరి చెయ్యడం మట్టుకు కాకుండా !"

"ప్రస్తుతం జడ్జిగారికి జబ్బుచేసి కేసు వాయిదా పడటమే మా క్కావాల్సిన శుభవార్త. కచ్చేరీ చెయ్యకపోవడమే నా బహుమానం" అని నవ్వుతున్నాడు.

"ఘటికుడవే– ఏమో ననుకున్నాను ఊహించలేవా ఉండు... కాఫీ తీసుకొస్తాను. అమ్మాయిని పిలవకు..."

"ఏం ? జ్వరమా ! డ్రైవర్‌కి కూడా కాస్త టీ ఇవ్వాలి."

"ఆమాత్రం ఊహించలేవు– ఇంతేటయ్యా... ఎన్నాళ్ళనుండి, ఏది కావాలని తపస్సు చేస్తున్నారో అది జరిగింది. నా మాట నమ్మకం లేదుగా. ఆవిడ నోటంటే విందురుగాని రా అమ్మా...రా, శోభాసుందరీ ... నువ్వు చెబితేకాని నమ్మడుట..."

"నిజం ?"

ప్రసాద్ మొహం ఎర్రబడింది. శ్వాస వేగంగా వస్తూంది, శోభాసుందరి బైటకొచ్చింది. తెల్ల ఖద్దరు చీర, ఊదారంగు జాకెట్టు వేసుకుంది– జడ మెలితిప్పి కట్టింది. చేతులలో బాగ్ బల్లమీద పెట్టింది.

"ఎగ్జామిన్ చేశాను. రంగనాయకమ్మ చెప్పారుగా నిజమే. మరి వెడతాను" బాగ్ తీసుకుని సర్దుకుంటోంది.

"నే చెప్పనా! వంటకి ఎవర్నైనా కుదుర్చు-అమ్మాయిని చెయ్యనివ్వకు- నేనూ వెళ్ళగా!" అని లేచింది రంగనాయకమ్మ.

"కార్లో దింపనా, మీరూ రండి" అన్నాడు శోభాసుందరి నుద్దేశించి. ముగ్గురూ కాఫీలు తీసుకున్నారు. డ్రైవర్ కి టీ తెచ్చింది రంగనాయకమ్మ. ప్రసాద్ వెనకాల గదిలో కొచ్చి మంచంమీద పడుకున్న కామాక్షిని క్షణం చూచి నవ్వుతూ వచ్చి కార్లో ఎక్కాడు. ముగ్గురూ బయలుదేరారు. "ముందు మా ఇంటికే" అన్నది రంగనాయకమ్మ. "ఆలస్యానికి వీల్లేదు—రేపే ఇవ్వాలి వాళకపార్టీ- ఏమండీ శోభాసుందరి గారూ, అవునంటారా?" ఆమె నవ్వుతోంది. యేమీ మాట్లాడదు. రంగనాయకమ్మ ఇంటివద్ద కారు నిలిచింది- ఆమె దిగింది.

"మా ఇంట్లో కాసేపు కూర్చోరు!"

"మరో మారొస్తాను. కేసు గొడవ, ప్రయాణం బడలిక..."

"శుభవార్తకి పట్టరాని సంతోషం- ఆందోళన... సరె."

ఆమె లోనికి వెళ్ళింది. కారు శోభాసుందరి ఇంటికి వెళ్ళింది. నిలిచింది- ఇద్దరూ దిగారు.

"థ్యాంక్స్" అని శోభాసుందరి లోపలికి వెళ్ళబోతూంది.

"ఉండండి, నే నలా చెప్పుకోవాలి థ్యాంక్స్. వారు వైట్ చేస్తూ వుంటారేమో- ను వెళ్ళిపో. నేను తరువాత ఇంటి కెడతాలె" అన్నాడు ప్రసాద్ డ్రైవర్‌తో. కారు కదిలింది.

ఇద్దరూ లోనికి వెళ్ళారు. బయట కుర్చీలు లేవు. ముందువా గదిలో కుర్చీ అమర్చి కూర్చోమంది.

ఎవ్వరూ యేమీ మాట్లాడటం లేదు.

"ఈ పత్రిక చూస్తూ వుండండి" అని లోపలికెళ్ళి మరో చీర ధరించి వచ్చింది శోభాసుందరి.

"మీ బాబయ్య కెట్లా వుంది?"

"చాలా నయం"

"మీ పిన్ని..."

"అక్కడే వుంది..."

"ఉత్తరం వ్రాస్తారనుకున్నాను"

"మీరు వ్రాస్తారేమోనని నేనూ అనుకున్నాను..."

"అనుకోడం చాలు"

"ఓ యబ్బ! మహామృదువుగా అబద్ధా లాడగలరు లెండి."

"అబద్ధమా?"

ఆమె చేతిని తీసుకున్నాడు.

"చేతిని గుండెలమీద పెట్టుకోడం చిన్నప్పుడు ఆటగా ఎరుగుదును."

"మీరు చెప్పనక్కర్లేదు ... మాటలతో నిమిత్తం లేకుండానే బుజువు చేశారుగా..."

చెయ్యి తొలిగించి బైట కొచ్చింది. మెట్లమీద కూర్చుంది. చూడు నీడ నుదుటిమీద పడుతోంది.

"అంటే? చూరు నా జీవితంలో ప్రివేశించకపోతే అది జరిగేదే కాదంటే నమ్ముతారా? నేను మరిచిపోలేదు మీ రన్నమాట. శరీరాలు విడిపోవడం కాదు- మనస్సులు విడిపోవడం, ట్రాజెడీ- అని..."

"మన సిక్కడా, శరీరం అక్కడా అనుకోమంటూరా"

"ఇంత చొఱవుగా అనగలిగేరంటే, నాలో ఏదో లోటుండాలి"

"కోపమా? సే ననకూడదు నా కే అధికారమూ లేదు. నా కేమీ తెలీదు- అనుభవం లేదు. క్షమించండి."

ఆమె కళ్ళంట నీళ్లు తిరుగుతున్నాయి అతను దగ్గరగా వచ్చి, ఆమె గడ్డం పట్టుకున్నాడు. తలని తన గుండెల మీద ఆనించాడు.

"మీకు నేనంటే నమ్మకం లేదా! యేం కావాలి!"

"జీవితంలో యేదైనా వున్నవారికి, ఇంకేమన్నా కావా లనిపిస్తుంది. మీకన్నీ వున్నాయి- మీరు సంగీత విద్వాంసులు; కామాక్షి భర్త; బోలెడు ప్రాక్టీసు, తండ్రి కాబోతున్నారు..."

"మీ రిల్లా వుంటే నే చూడలేను- వెళ్ళిపోతాను" అని లేచాడు ప్రసాద్.

"ఆలస్యమైంది- వెళ్ళండి. కామాక్షి కనిపెట్టుకొని వుంటుంది." తనూ లేచింది. బయటకి నడిచాడు. ఇదివరకు వెళ్ళిన తోవనే వెళుతున్నారు.

నేను మీ రనుకున్నంత ప్రముఖ వ్యక్తినిగాను. నేనో గొప్ప సంగీత విద్వాంసుడుగా పేరుపడలేదు నా కేమీ ప్రాక్టీసు లేదు – కాస్తోకూస్తో పెద్దలిచ్చిన ఆస్తివుందిగావున బండి నడుస్తోంది – ఇంక తండ్రి నంటారా – సృష్టిచక్రం. దాన్ని కదిల్చింది మీరు. అది నిలిచిపోకుండావుండే భారం మీ మీదనేవుంది..."

"అమ్మో– అంత భారమే. నాకు మీ జీవితంలో స్థానం లేదు. వుండకూడని పరిస్థితి. చిన్నప్పుడు ఒక మేష్ట రనేవాడు. కోర్టు, హాస్పిటల్ – ఈ రెంటికి దూరంగావున్న వాళ్ళు ధన్యజీవులని. నా భర్తకి కోర్టు తప్పిందికాదు. నాకు హాస్పిటల్ తప్పిందికాదు. కదిలే చక్రంలో వేలు పెడితే, వేలు తెగడం, చక్రం విరగడం – రెండూ జరుగుతాయి. నేను రానన్నాను.రంగనాయకమ్మ చంపుకుతింటే కాదనలేక పొయ్యాను. వొచ్చి చూడమంది. పరీక్ష చేసాను కామాక్షిని. నిర్ధారణ అవగానే, ఎల్లాగో అయింది – నే నేదో అపచారం చేసినట్లు –పురుడు సమయంలో నే నిక్కడ వుండను. వుండ కూడదు"

"ఎందుకు ?"

"ఉంటే నేను రాకతప్పదు. ఏదన్నా జరిగిందంటే నే నేదో చేశాననే జనం ఎందరో వుంటారు సమాజంలో. ఇప్ప టికే నేనే మొగుణ్ని వదిలేశానని చెప్పుకొంటున్నాను. మా బాలయ్య అనేవాడు పెళ్ళి చెడిపోతే భార్యనీ, ప్రేమ చెడి పోతే భర్తనీ నిందిస్తుంది సంఘం – అని."

"మరి మీ జీవితం – ఎప్పుడూ ఇంతేనా!–"

"సమాజానికి చేతనయినంత సహాయం చెయ్యడమే నా ఆదర్శం – ఇం కేదీ కోరను. కోరితే, అది లభిస్తుంది – అది లభించిన మరుక్షణం, నా ఆదర్శం నశిస్తుంది. ఈ క్షణం ఇక్కడ తప్ప, వెనక్కి, ముందుకి చూడలేనే. పెర్లీసైక్ లార్క్ లాగ" ఆమె కళ్ళంట నీళ్లు కదులుతున్నాయి. ప్రసాద్ చిరకొంగుతో తుడుస్తున్నాడు. అప్రియత్నంగా ఆమె వక్షం మీద తల ఆనించాడు. అతని కళ్ళంట నీళ్ళు తిరుగుతు న్నాయి.

"నేను – నేను మిమ్మల్ని విడిచి వుండలేను..."

"ఉన్నారు. ఉండాలి. మనిషి శరీరం పట్ల నాకు గౌర వము లేదు. మనస్సంటే నమ్మకం లేదు. ఈనాడు నాకో మనస్సంటూ కల్పించారు. అది ఏడుస్తోంది. బరువు తగ్గిపో యింది. దాన్ని మీరు తీసుకుపోండి. పుట్టబోయే సంతానా నికా్కవాలి" లేచింది. ఆమె ఇంటివైపు నడుస్తున్నాడు. గుమ్మం దగ్గరకి చేరుకున్నారు. నక్షత్రాలకిమల్లె మెరుస్తు న్నాయి ఆమె కళ్లు, సంధ్యలో కొంగలబారు పీకలకుమల్లె పళ్ళ తళతళలు, చందమామకోసం మిడిసిపడి ఇసుకమీద తుళ్ళిపడిన పెద్ద సముద్ర కెరటంకిమల్లె వక్షం కదుల్తోంది. మనస్సు కనబడదు; ఆకాశం అంతటా ఆవరించి అంతర్థాన మైనట్లు.

రంగనాయకమ్మ పట్టుమీద పార్టీ ఇవ్వక తప్పింది కాదు ప్రసాద్‌కి అతనికి మనస్ఫూర్తిగా ఇవ్వాలనుంది. నిజమే కాని శోభ సుందరి, పిలవాలా, ఆమెని పిలిస్తే, పార్టీ ముగించిన తరువాత భార్యతో కొంత ఘర్షణ తప్పదు. ఆమెని

పిలిస్తే మరికొందర్ని పిలవకూడదేమో. తీరా పిలిచాక శోభా
సుందరి రాననంటే, తనెంతో బాధపడతాడు. ఇదంతా గొడ
వగా వుంది. ఈ పిలుపులన్నీ రంగనాయకమ్మకి ఒదిలేశాడు
తుదకి.

ఆనాడు శనివారం. ప్రసాద్ ఇంట్లో పార్టీకి ఎక్కు
వగా స్త్రీలే వొచ్చారు. కామాక్షి పెత్తల్లి, రంగనాయకమ్మ
అతిథులను కనుక్కుంటున్నారు. ఆనాడు విద్యాసాగర్
కేసు తీర్పు జరిగింది. రాజీకుదిరి పెంచుకొన్న తల్లిఆస్థిలో
మూడొంతులు ఇతనికే దక్కింది నలభై వేలు రొఖ్ఖం,
పదహారెకరాల భూమి, కోర్టుఖర్చులు, సగం మినహా విద్యా
సాగర్‌కి వచ్చినట్లు. తీర్పు జరగడంతో, మాణిక్యాలరావు,
సహాయపడిన జూనియర్‌లు, లెక్కలతో, పంపకాలతో బిజీగా
హుషారుగా వున్నారు. వారి నందర్ని తనింట్లో పార్టీకి తీసు
కొచ్చాడు ప్రసాద్. జనార్ధనం వీణా వాద్యం ఏర్పాటయింది.
మాణిక్యాలరావు, బృందం, పదినిముషాలు గడిపి, ఆరింటికే
వెళ్ళిపోయారు. వారిని సాగనంపడానికి రోడ్డుమలుపుదాకా
వెళ్లాడు ప్రసాద్. విద్యాసాగర్ బుష్‌కోట్, పాంటువేసుకుని
తిన్నగా హాల్లోకి వచ్చాడు. ఆకుపచ్చరంగు పట్టుచీర, తెల్ల
సిల్కు జాకెట్టు, కొప్పులో గులాబీలు, కొవ్వొత్తివెలుగు
ఆకారంలో కుంకుమ, కాటుకలోంచి ధగధగ మెరిసిపోయే
కళ్ళు అందరూ ఆమెకేసి చూసేటట్లు చేసే ఒక ప్రత్యేకమైన
ఠీవితో కదుల్తూన్న కామాక్షిని చూసి, విభ్రాంతుడై, వొక
డుగు వెనక్కి వేశాడు విద్యాసాగర్.

హరిప్రసాద్ హాల్లోకొచ్చాడు.

"మన పార్టీకూడా రేపే – మీరు పాడాలి. నే నెప్పుడూ వినలేదు – మీ రెవర్ని చెబితే వారిని పిలుస్తా. వయలిన్‌కి, మృదంగానికి – మాణిక్యాలరావుగారు ఎన్నో మార్లన్నారు గొప్పగా పాడతారని..." అన్నాడు విద్యాసాగర్.

"మరోసారి వినిపిస్తాను. ఈ దఫాకి వదిలెయ్యండి. టైర్డుగా వున్నాను. మా అందరికీ నిజంగా ఓ నెలపాటు రెస్టు కావాలి."

"దానికేముంది. అందరం ఊటీ వెళ్ళి వో నెలపాటు కులాసాగా గడుపుదాం అన్ని ఏర్పాట్లు నే చేస్తానన్నాను మాణిక్యాలరావుతో – వారు, ఎక్కడ తీరుతుందండీ — అనేశారు – నే నేం చెయ్యను. మీరు ఏ దడిగితే, అదివ్వడానికి సిద్ధం..." అన్నాడు నవ్వుతూ విద్యాసాగర్. బల్లమీద సామగ్రి రుచిచూస్తున్నాడు. "నే నెప్పుడూ చూడలేదు మీ వాళ్ళని ... వారేగా ..." అన్నాడు శాస్త్రుల్ని చూపుతూ. అవునన్నట్లు తల పంకించాడు ప్రసాద్. ఆరుబైట జరుగుతూన్న వీణ కచ్చేరి మధ్యలో కొందరు స్త్రీలు బయటకొచ్చి, సెలవు తీసుకొని వెళుతున్నారు. గోడగడియారం ఏడు కొట్టింది.

"చాలా థాంక్స్ మరి వెళతాను" అన్నది శోభాసుందరి. బోర్డరులేని ఊదారంగు కాటన్ చీర, అదేరంగు బ్లౌజ్ వేసుకుంది. మెడలో వొక్క గొలుసు. చేతికి నల్లస్ట్రాప్ రిస్టువాచి వున్నాయి. హాండ్ బాగ్‌ని వేళ్ళతో కదుపుతూ దీనంగా చూసింది ప్రసాద్ కేసి.

"రాగలిగినందుకు, మిమ్మల్ని థ్యాంక్ చెయ్యాలి. హాస్పిటల్ పనులు..."

వాక్యం పూర్తికాకుండనే, చరచరా నడుచుకుంటూ వెళ్ళింది శోభాసుందరి.

విద్యాసాగర్, గొంతులో ఏదో అడ్డుకున్నట్టు, గ్లాస్‌లో నీళ్ళు త్రాగి తెప్పరిల్లి.

"ఆమె... మీ...?"

"ఆమె వొక డాక్టర్. సంగీతం అంటే చాలా ఇష్టం. కామాక్షి ఫ్రెండ్. ఫామిలీ డాక్టర్—కామాక్షి అక్క అనుకున్నారా-చాలామంది అల్లా అనుకుంటారులెండి. బాగా పోలికవుంది. ఆమె గ్రేట్ బ్యూటీ-కాని మొగుడొదిలేశాడు. వాడో దౌర్భాగ్యుడు. చదువు అబ్బలేదుట. బోలెడాస్తిట, వ్యవసాయమట. ఇంకా బోలెడాస్థి కలుపుకోవాలనికోర్టులు, దావాలూట. పెళ్ళాం చదువుకోకూడదుట. కట్నంలో పదివేలు ఎగేశారన్న మిషమీద వదిలేశాట్ట. ఏమిటో జీవితం. డబ్బువుంటే సంస్కారంవుండదు; సంస్కారంవుంటే డబ్బువుండదు రెండూ వుండికూడా అదృష్టం అంటూ వుండాలిలెండి..."

విద్యాసాగర్ లేచాడు. మొహానికి చెమట్లు పోసేస్తున్నాయి. తుడుచుకుంటున్నాడు.

"మరివెడతా-రేపుదయం కారుపంపుతా..."

"ఏం అలావున్నారు. యు ఆర్ ఆల్ రైట్."

"కాస్త టైర్డ్‌గా ఫీలవుతున్నాను"

విద్యాసాగర్ వెళ్ళాడు. తొందరగా వస్తున్న రంగనాయకమ్మను ఢీకొనకుండా తప్పుకుని వెళుతున్న ఆయనకేసి ఎగాదిగా చూసింది రంగనాయకమ్మ.

"ఇట్లా రా ప్రసాద్..."

"ఆజ్ఞ చెప్పండి..."

"చెవులో వూదాలి. తెలుసా !"

"సర్వజ్ఞుణ్ణి కాను. వింటె తెలుసుకోలేనంత శుంఠనీ కాను..."

"వెధుదూ- నీ వెటకారం నువ్వూను"

"ఆ వెళ్ళినాయనే, శోభమ్మ ముద్దుల మొగుడు వొదిలేసిందిట."

"వాట్ !"

"కేస్ గెల్చాడుగా- బాగా గుంజండి. ఏ ముహూర్తంలో పెట్టారో పేరు, విద్యాసాగర్‌ట. చదువు లేదుటగా ధనసాగరం- బాగా తోడండి."

అని తొందరగా వెళ్ళింది రంగనాయకమ్మ. మరింక ఎవరితో చెప్పాలన్న ఆతృతతోనో.

నే చెప్పదల్చుకున్న వృత్తాంతం యింతటితో ముగిసినట్లె. ఇల్లావిడిచేస్తే పాఠకుడిలో కాస్తంత అసంతృప్తి వుండిపోతుందని తెలుసు. జీవితంలో సంఘటనలకి ఆద్యంతాలు స్ఫుటంగా వుండవు కథలో స్ఫుటంగా వుండితీరాలని శాసిస్తాడు పాఠకుడు. అతన్ని తృప్తిపరచడంకోసం కథా కారుడు, ఊహని ప్రయోగించి "ఫరవాలేదు, యిట్లాంటి ముగింపు

అసహజం కాదు" అని; తనకు సబబని తోచిన ముగింపు చేసి అంగీకరింప చేసేటందుకు, కొంత వ్యాఖ్యానంచేసి సమాప్తి చేస్తాడు చమత్కారం గల కొందరు రచయితలు, ఆ ఊహాగానం పాఠకుడికే విడిచేస్తారు. పాఠకుడు తన సంస్కారాన్నీ, వైజ్ఞానిక సంపదనూ అనుసరించి, ముగింపు సూచించుకొన్నా అసంతృప్తి మాత్రం తొలగిపోదు.

ఇల్లా పాఠకుణ్ని గాలితో వొదిలెయ్యడం నా కిష్టం లేదు పైగా, కథలో పాత్రలకి వో విధంగా అన్యాయం చెయ్యడమే అవుతుంది గాన, ఆరు నెలల తర్వాత వ్యక్తమైన ఈ కథ ముగింపు చెప్తాను. పుట్టడం, చావటం ఆద్యంతాలు కావాలనే ప్రశ్న రావచ్చు. నిజానికి ఆ రకం ఆద్యంతాలు సృష్టికి సంబంధించినవి. కాని, జీవితానికి సంబంధించినవి కావేమో. ఈకథముగింపులో ఈ రెండూ లేవు. కామాక్షి మరో ఆరు మాసాలకి కాని ప్రసవించదు. మగ శిశువో, ఆడ శిశువో మనకి తెలియదు. సుఖప్రసవమైందా! తల్లి, పిల్లా క్షేమమూ ఇవన్నీ సృష్టికిసంబంధించినప్రశ్నలు ఆరునెలలతరువాత ఒకశుభ లేఖ అందుకున్నాడు హరిప్రసాద్. అదితననూతన గృహప్రవేశానికి శోభాసుందరి, విద్యాసాగర్ పంపిన ఆహ్వాన పత్రం. అతన్ని వచ్చి కచ్చేరీ చెయ్యవల్సిందిగా, భార్యాభర్తలు ఇరువురి సంతకాలతోనూ ఒక ఉత్తరంకూడా వుంది. "అనురాగము లేని- రాగప్రస్తార - ప్రథమ అంశంగా - ప్రోగ్రాములో వేయిస్తున్నాం. మరువకండేం ! !"